

Sonja Lapatanov

Mama Afrika

KOLEVKA ČOVEČANSTVA

(1995–2009)

Beograd, 2010
DERETA

*Knjigu posvećujem svojim roditeljima,
Johani Maria Heimke i Nikolaju Petroviču Lapatanovu,
koji su mi prvi otkrili čari putovanja,
i mom vernom Valdiki.*

SADRŽAJ

K e n i j a

I KENIJSKA GROZNICA

Zakon Savane	17
Tepih od ružičastih latica	20
Gospodin Kilimandžaro i klanica	22
Košnica Mombasa	25

T a n z a n i j a

II NJEGOVO VELIČANSTVO KILIMANDŽARO

Park dragulj	33
Krov Afrike	35
Afrička pijaca	38
Zakoni savane i prastari ritam	40
Nojeva barka Afrike	45
Pravi avanturisti	50

M a r o k o

III U ZEMLJI BERBERA

Beton i kapija za jug	59
Jezgro arapsko-islamske kulture i tađin	61

E t i o p i j a

IV HRIŠĆANSKO OSTRVO U MNOGOBOŽAČKOM MORU

Novi cvet	68
Saba i Solomon	72
Novi Jerusalim	75
Hiljadu anđela	78

M a l i**V ZEMLJA DOGONA**

Na putu kroz Sahel	89
Reka života	91
Venecija Malija	93
Na korak od prvobitne zajednice	96
Plesovi i maske	99

T u n i s**VI SASTAJALIŠTE PUSTINJSKE RUŽE VETROVA**

Pariz severne Afrike	108
Belo-plavo selo	111
Rt Afrike i Rasel Krou	114
Okean peska	117
Kapija Sahare	120

U g a n d a**VII SA GORILAMA „NA TI“**

Brežuljak impala	131
Crna i zelena mamba i pitoni	134
U potrazi za šimpanzama	137
U carstvu hipopotamusa	139
Jedna mnogo ljuta slonica	142
Bvindi, neprohodna šuma	146
Na izvoru Nila	154
Sirotište za šimpanze	157
Jedna mnogo ljuta slonica	159
Pohod na gorile mile	160

S e n e g a l**VIII ZEMLJA BAOBABA I DOBRODOŠLICE**

Drvo tamarina i utočište	171
Ružičasto jezero	174
Senegalska Meka	179

Teranda ili dobro došli	183
Nesanica	188

G a m b i j a

IX SLEPO CREVO

Kunta Kinte	195
Ostrvo bambusa	198
Bumsteri	201

G a n a

X ZLATNA OBALA

Bolji čovek za bolju Ganu	209
Mravograd	212
Fantastični mrtvački sanduci	215
Kofi Anan	219

T o g o

XI OBALA ROBOVA

Mercedes benc	229
Kolevka vudua	232

B e n i n

XII KAPIJA BEZ POVRATKA

Put robova i gorki šećer	243
Venecija Afrike	248

Beleška o autoru	251
------------------------	-----

KENIJA

I

KENIJSKA GROZNICA

Najpoznatiji nacionalni parkovi afričkog kontinenta nalaze se u istočnoj Africi. Među njima najposećeniji su parkovi koji se nalaze u Keniji.

Ne bez razloga, jer ono što pružaju Masai Mara, Lejk Nakuru, Amboseli i Cavo Vest park, upečatljivo je i veoma uzbudljivo. Mnogi zaljubljenici se zbog toga vraćaju u Keniju i po nekoliko puta, pripisujući svoju opčinjenost takozvanoj „kenijskoj groznici“!

Kenija je dobila ime po istoimenoj planini, čiji masiv je kao prvi belac ugledao nemački misionar Krapf. Narod Kamba, koji je živio podno planine, nazivao ju je Kinja, a misionar je ovaj podatak notirao kao Kenia, odnosno Kegnia. Kenija objedinjuje sve vegetacione zone istočne Afrike, tako da se na njenoj teritoriji nalazi paleta pustinja i polupustinja, buš i savane, kao i planine i pošumljene oblasti.

Kenija, koju nazivaju turističkim rajem istočne Afrike, neosporno je jedan od najatraktivnijih turističkih ciljeva na planeti. Kada je u pitanju bogatstvo životinjskog sveta, veličanstvena priroda i turistička infrastruktura, retke su zemlje „trećeg sveta“ koje mogu da se mere s Kenijom. Ipak, iza ove blistave fasade kriju se ozbiljni problemi: ekstremno siromaštvo tik uz rasipničko bogatstvo, socijalni problemi, kriminal i štete prouzrokovane turističkim bumom. Najrobi, što na jeziku Masaija znači „hladna voda“, najveća je metropola istočne Afrike. O tome kakva je to metropola sve je rekla Karen Blikken u noveli *Out of Africa*, napisavši da „ne postoji svet bez ulica Najrobija“. Ovaj nekada tipično kolonijalni grad koliba i puteljaka i kamp Uganda železnice danas se posetiocima nudi kao kosmopolitski, spajajući staro i novo. Pored modernih betonskih staklenih solitera još uvek su stare pijace, uličice, male trgovine,

ulični prodavci i dečaci nosači. Svojstveno velikim gradovima, i u Najrobiju vrebaju razne opasnosti i džeparoši. U opštoj gužvi, neoprezni turisti mogu da ostanu bez tašne, novca, sata ili nakita. Bez obzira na prisutne probleme, u živoj, užurbanoj metropoli crne Afrike vrvi od akcije, a njeni žitelji su ljubazni i predusretljivi ljudi. U Najrobiju, a kasnije tokom boravka u drugim mestima i u savani, dočekivani smo uvek sa pozdravima i dobrodošlicama na shvahili jeziku: „džambo“ – zdravo, „karibuni“ – dobro došli, i nama tako blisko i poznato „hakuna matata“ – nema problema. Nedostajalo je samo da se odnekud pojavi Stiv Hannington, naš kenijski zet, koji je studirao u Beogradu.

Sve što Kenija pruža je upečatljivo, uzbudljivo i mora da se doživi. Zbog toga se mnogi zaljubljenici vraćaju u Keniju po nekoliko puta, nalazeći uvek nove avanture u ovoj zemlji koja fasciniira svojim kontrastima kao retko koja druga. Ta zavisnost se među zaljubljenicima u Keniju naziva „kenijskom groznicom“.

ZAKON SAVANE

Osim zbog odmora, razlog zbog koga sam došla u Keniju svako je safari. Kada sam krenula u afričku savanu, odmah je počela da me trese moja prva „kenijska groznica“. U razgledanje najlepšeg i možda poslednjeg netaknutog životinjskog raja na našoj planeti poveo nas je robustnim safari-džipom Zuki, vodič koji me je neodoljivo podsećao na Luja Armstronga – Sačma. Tokom vožnje, susretali smo se s nepreglednim prostranstvima, zlatnim savanama, jezerima, pojilima, kricima i rikom, ptičijim i životinjskim svetom raskošne lepote i jedinstvenim krajolikom bilo gde da smo se zatekli. Borba za opstanak u savani je surova, rekao mi je Zuki. U toj bespoštednoj borbi najvažnije je jesti, a još važnije ne biti pojeđen! Posetioci savane zato treba da budu tačni i pre svega disciplinovani. Da ne bi bili pojedeni, reče mi Zuki kroz smeh! U ranu zoru, krenuli smo ka Masai Mari, koja predstavlja severno predvorje tanzanijskog nacionalnog parka Serengeti. Rezervat predstavlja važnu kariku u istočnoafričkom ekosistemu, i poznat je po epskim putovanjima kopitara, koji u potrazi za hranom iz Serengetija u Tanzaniji kreću u pravcu kenijske Masai Mare i Viktorijinog jezera, da bi se kasnije ponovo vratili u Serengeti.

Sledećih dana kretali smo se džipom lagano i pažljivo i koliko je to moguće tiho, kroz buš. Posmatrali smo, fotografisali i snimali iz neposredne blizine životinje iz takozvane velike petorke:

slona, nosoroga, lava, leoparda i bufala, a zatim i žirafe, zebre, hijene, hipopotamuse, krokodile, geparde, bradavičave svinje, ptice i bezbrojne vrste gazela i antilopa. Svi smo se složili da nam je najsimpatičniji gnu, jer izgleda kao da je sklepan od nekoliko životinja. Najsmješniji je kada se da u trk bez ikakvog razloga. Zato gnu s pravom nazivaju klovnom savane.

Iznenada, usred savane pukla nam je guma od točka! Do danas nisam otkrila da li je to bio deo turističkog aranžmana ili slučajnost, jer ubrzo sa svih strana iz do tada nevidljivih nastambi – manjata, počese da nas okružuju deca, zatim žene, pa starci iz plemena Masai. Svi lepi, tanki, dugonogi, obrijanih glava i prošnjih zadnjica. Za njima su došle i dosadne stočne muve, koje su me besomučno bockale čak i kroz odeću. Dok sam se branila od muva bockalica, lepooka deca su pokušavala da mi prodaju žutu kucu, ubeđujući me da je žuća simba, odnosno lav! S druge strane za rukave su me cimale žene, negodujući i objašnjavajući mi da se fotografisanje naplaćuje. Dok su deca, žene i muve uporno navaljivali na mene, starci su bili suzdržani i tihi. Smešnu predstavu i moje mlataranje posmatrali su iz prikrajka.

Koža Masaija je kao somot. Kažu da je to zbog toga što jedu govedinu i piju samo govedu krv i mleko. Da li je baš tako, pitala sam se, s obzirom da sam čekajući popravku gume ostala bez bombona, žvakaćih guma, čokolade i koka-kole!

Događaji na safariju su nepredvidivi, jer su susreti sa životinjama u savani slučajni i pripisuju se sreći. Zbog toga posetilac u savani često postaje jedini svedok u neprekidnoj igri života i smrti, svedok u nepravednoj borbi jačeg i slabijeg, lovca i lovine, ali i svedok produžetka vrste. Pošto u Masai Mari živi najveća populacija lavova u Keniji, susreti s njima su češći nego sa ostalim životinjama. Bliski susreti s velikim mačkama, na čelu sa lavom – kraljem svih životinja, ostavili su na mene poseban utisak. Saznala sam od Zukija da su lavovi veoma snažne životinje, jakih šapa i ramena, odlični taktičari i lovci, ali i veliki lenjivci. Lavovi love i jedu kada su gladni, u proseku jednom nedeljno. Hranu vare dremajući i lenčareći u hladovini buša sa svojom porodicom.